

Don Ellis

25. července 1934 – 17. prosince 1978

Ve čtvrtek si můžeme připomenout nedožitý 79. narozeniny amerického jazzmana, trumpetisty, skladatele a bigbandového experimentátora Dona Ellise, který posunul jazz díky svým inovacím v rytmech, a co se týče využívání elektrických a elektrofonických nástrojů (prostě potřeboval přeřvat dechové nástroje) – oživil znovu zašlou slávu jazzových bigbandů.

Narodil se v L.A. a jako mladý si zamiloval žestové nástroje – první trubku měl prý už ve 2 letech, ale těžko říct, jak jeho dada-jazzové etudy zněly. Jak šla léta dál, vystudoval kompozici na Bostonské univerzitě (dokončil ji v roce 1956). A taky se stalo, že jednou zašel na koncert Big bandu Toma Dorseyho (na bicí hrál Gene Kruppa – Nájezd 46) a zamiloval si jazz.

Don si po škole našel angažmá v několika big bandech, kde hrál zejména na trubku (Glenn Miller band, Symfonický orchestr 7. armády, a Maynard Ferguson big band). Nicméně tou dobou si jej našla New Yorkská avantgardní jazzová scéna, kde zůstal 2 roky (cca do 1962).

Poprvé na sebe upozornil v roce 1962 v Polsku na akci Jazz jamboree, kde jeho produkce měla spíše nádech manifestu velmi podobnému těm v režii hnutí Fluxus. Zpátky v New Yorku založil Improvisational Workshop Orchestra, kde kladl důraz na experiment před samotnou hrou – tak třeba se hrálo podle tahu rukou malíře, který během koncertu maloval, či motivy byly psané na kartách a během hraní se karty náhodně vytahovaly a podle toho oni hráli. Don se navíc zajímal o nestandardní rytmy (stejně jako Dave Brubeck, který první použil 5/4 rytmus v Take 5).

V roce 1964 Don dodělal výšku v oboru etnomuzikologie, kde se seznámil se spolužákem z Indie Harihar Raem (mimořádně žák Raviho Shankara), se kterým více pronikl do indických duchovních písní. Založil The Hindustani Jazz Sextet (kde Harihar hrál na sitár a tabla) což bylo první těleso svého druhu v USA. Sextet byl známý kolem L.A. i když neměli žádnou nahrávku, přesto se o nich dozvěděl Bill Graham a dotáhl je do svého Fillmore auditoria (14. července 1966), kde předskakovali Grateful Dead a Big brother and

holding company. Don téhož roku paralelně založil zkuškovou kapelu, ze které pak posléze vzniklo těleso Don Ellis orchestra, jemuž pak věnoval více času. Tak hrál zhruba rok (zkoušky byly veřejné a za malý poplatek, aby si přivydělal na živobytí). Díky tomu Don více propracoval netradiční rytmy – ne jen 5/4, 7/8, 9/4 ale i šilenější 19/8, 27/16. Taky si nechal upravit svoji trubku, která mohla proti ostatním trubkám hrát čtvrtóny. Navíc v jeho bigbandu byly 4 bicí (na čtvrté hrál i sám Don).

S tímto přístupem se Don Ellis prezentoval na Jazzovém festivalu v Monterey v roce 1966 a následně na festivalu Pacific Jazz, kde získal ohromný ohlas. Jedna z dochovaných písní je 3 2/3 4 (což je přepis rytmu). Díky tomu Don získal nahrávací smlouvu a nahrál album Electric Bath, které se stalo trhákem a dostalo ocenění album roku 1968 a umístilo se 8. na Billboard-jazzovém žebříčku. Don zde zkoušel používat delay efekty (echoplex) na svá sóla a začal používat elektronickou trumpetu. Samozřejmě si nechal vyrobít i experimentální nástroje jako superbone (cca dva pozouny v jednom) či firebird (hybrid trubky a pozounu). Co se týče bigbandu, zapojil do něj strunnou sekci (protože s rozvojem zesilovačů už mohly kytary znít stejně nahlas jako žestě) a dokonce i vokálovou (což nebylo u bigbandů tak obvyklé).

Následovalo několik různě laděných alb (např. album coverů, ale v zajímavějších rytmech, soundtrack k filmu Francouzská spojka, za který

dostal cenu Grammy). Jeho kariéra se rozvíjela – sice jen na západním pobřeží USA - bylo tam více posluchačů schopných strávit jeho muziku. Jeho srdce ale nezvládalo jeho hru na trubku, a když mu v květnu 1975 po první fibrilaci komor doktor nakázal být v klidu a pokud možno nehrát na trubku, kvůli které tyhle problémy vznikly, Don se rozhodl jako každý správný muzikant pro hudbu a hrál dál. Ale definitivní konec přišel 17. prosince 1978, kdy Don Ellis dostává druhý a poslední srdeční záchvat. Bylo mu 44 let. *Krtek*

Elšíková, Monika (ed.): Aby radost nezmizela. Pocta Magorovi (recenze)

Dočetl jsem tuto knihu, a rád bych s vámi sdílel své dojmy. Tato celkem tenká kniha vznikla jako vzpomínka na Magora a má (lépe řečeno měla) obsahovat vzpomínky na Magora. To, že kniha vyšla celkem brzy po Magorově úmrtí, si na knize vybralo svou daň – těžko říct, pokud by se kniha vydala s odstupem 1,5 roku, jestli by byla propracovanější a obsahovala by mnohem více vzpomínek na Magora. Nevím, jestli to byl záměr editorky, aby byl Magor představen i v jiném světle, než jako „magor“, který pro ránu nebo pro prezentaci svého jakkoliv vhodného názoru nešel příliš daleko.

Jak jsem zmínil, pokud se chceme dočíst toho, kým vlastně Magor byl v soukromí, tak tohoto poměrně jednoduchého úkolu se nejlépe zhostil Skalák a obě Jirousovy dcery a syn, kde se o Magorovi dočteme nejvíc. Na ostatních příspěvcích, je cítit, že Magorova smrt je příliš čerstvá a příspěvky jsou plné toho, jak jim Magor bude chybět... A když se tedy rozepíšou o něm, tak paradoxně píšou všichni stejně: velký básník, citlivý člověk, velká osobnost, velká škoda... což na můj vkus sráží dojem z této knihy, protože to mohla být kniha o Magorovi a ne o nich a o jejich pocitech. V tomhle smyslu chválím příspěvek Pavla Zajíčka, který vše shrnul v básni, čímž se jeho sdělení alespoň vešlo na jednu stránku. (Stejně tak jako příspěvky K. Schwarzenberga a V. Havla.)

Snad nejzajímavější příspěvek, který sice není vzpomínka, ale svým obsahem to je velmi

výborný postřeh, měl Vladimír Merta, který prezentoval svůj názor a kritiku Magorovy Zprávy o 3. českém hudebním obrození. Vladimír Merta ukazuje místa, kde se Magor zmyšlil a nacytal se na všezahrnující závěr (poznatky z malého vzorku lidí aplikoval na celou společnost). Čímž ignoroval multižánrovost, osobní přístup k muzice apod. Vlastně vzal minoritní styl (experimentální hudba) a povýšil jej na kulturu a co hůř – na normovanou kulturu. (Schválně kolik potkáte „androšů“, kteří neposlouchají nic, co nemá punc „underground“?) Je to velmi zajímavý pohled a představuje Magora v úplně jiném světle – tedy ne jako vizionáře nové společnosti, ale jako obyčejného člověka, který se ve svých chvílích stává zarputilým bojovníkem Don Quijotského typu, kterému se ale podařilo všeobecně navrátit básně do hospod (tedy mezi lidi), ukázal, jak se dá hledat svoboda (a patřičně za to zaplatil pobytem ve vězení – kdyby to chtěl někdo po něm zkoušet) a výborného básníka.

Knížka jako celek na mě moc nezapůsobila, osobně to hodnotím jako ztrátu peněz, snad jen Mertův článek mě utěšuje, že to tak úplně vyhozené peníze nebyly. Doporučuji půjčit, ale nekupovat (koneckonců se už prodává za 99 Kč což je téměř za třetinovou cenu... kdo ví proč?).

Krtek
PS: Kdyby si ji chtěl někdo půjčit, u mě je volná – dejte mi vědět.